

Hold av storfe

ØKENDE ETTERSPORSEL

ETTER ØKOLOGISK MELK OG KJØTT

Spesielt melk og melkeprodukter har opplevd en sterk økning i etterspørselen. Har du lyst til å produsere økologisk melk og kjøtt, og er nysgjerrig på hva som må oppfylles av regler? Her finner du en enkel presentasjon over hva du må tenke på. Regelverket angir bare minimumsreglene. Skal du lykkes, er det viktig med god motivering og agronomisk kunnskap. Tine har bygget opp sin veilederkompetanse på økologisk melkeproduksjon, og Norsk Landbruksrådgiving og andre har veiledningskompetanse som du kan benytte deg av også når det gjelder bygningsplanlegging.

HVA SIER REGLENE

Alle som skal produsere, selge eller markedsføre landbruksprodukter som økologiske, må være tilknyttet Debios kontrollordning for økologisk produksjon. Kontrollordningen innebærer blant annet minst ett årlig besøk på gården for innhenting av driftsopplysninger som grunnlag for sertifisering. Før du eventuelt tar kontakt med Debio for innmelding i kontrollordningen, bør du ta en gjennomgang av regelverket for å se på muligheten og hva som passer deg og din produksjon. Nedenfor er det listet opp noen viktige forhold som gjelder økologisk storfehold.

OMLEGGING OG KARENSTID

Omlegging av husdyrholdet henger sammen med omlegging av arealer. Derfor bør ikke omlegging av husdyrholdet påbegynnes før en tilstrekkelig andel med fôr kan godkjennes som økologisk. Det må også sikres at det er grunnlag for å opprettholde en kontinuerlig økologisk godkjenning etter karenperioden.

Økologisk husdyrhold krever tilhørende økologisk areal. Når omleggingen av husdyrholdet på en driftsenhet starter, skal derfor alt areal som skal brukes til fôrproduksjon, ha status som økologisk eller karen. Arealer som ikke er planlagt brukt til fôrproduksjon eller leies/kjøpes etter at omleggingen av husdyrholdet starter, kan legges om etter hvert.

Karenstiden for konvensjonelle husdyr er den perioden dyret må føres og stelles etter reglene for økologisk produksjon, før dyret eller produkter fra dyret kan omsettes som økologisk. Avkom av dyr i karen regnes som økologisk fra samme tidspunkt som mordyr, forutsatt at føring og stell er i henhold til reglene. **Karenstiden for storfe er seks måneder for melk, og tolv måneder for kjøtt.**

GODKJENNING OG IDENTIFIKASJON AV ANIMALSKE PRODUKTER

I økologisk husdyrhold skal alle enkeltdyr på én og samme driftsenhet oppdrettes i samsvar med reglene for økologisk produksjon.

Dersom enkeltdyr i en ellers godkjent besetning ikke tilfredsstillter kravene – for eksempel fordi de er nyinnkjøpte eller på grunn av sykdomsbehandling – skal disse lett kunne identifiseres, og produkter fra slike enkeltdyr kan ikke omsettes som økologiske før etter en karenperiode eller en tilbakeholdelsestid ved bruk av legemidler.

Dyr som fødes eller fraktes inn i økologiske besetninger, skal forbli i økologiske driftssystem resten av livet. Dette betyr at driftsopplegget ikke kan baseres på å veksle mellom økologisk og konvensjonelt husdyrhold. Besetninger som må tilbakestilles grunnet uforutsette årsak-

Hold av storfe

er, eller som er tilbakestillt grunnet regelbrudd, kan gå inn i ny omleggingsperiode.

PARALLELLPRODUKSJON

Økologisk og konvensjonell produksjon innen samme virksomhet kalles parallellproduksjon. En virksomhet omfatter skifter, luftegårder, bygninger og lokaler, inkludert blant annet lager for fôr og strø. En virksomhet kan bestå av flere driftsenheter.

Det er tillatt med både økologisk og konvensjonell husdyrproduksjon som atskilte driftsenheter innen samme virksomhet under følgende forutsetninger:

- ved oppdrett av ulike arter
- den økologiske produksjonen skjer i en driftsenhet der husdyrrom og arealer er klart atskilt fra konvensjonelle enheter
- produsent kan dokumentere klar atskillelse ved innkjøp av økologisk og konvensjonelle innsatsvarer og dyr (regnskap/bilag)
- den konvensjonelle driftsenheten skal være tilgjengelig for fysisk inspeksjon

Økologiske driftsenheter skal være klart atskilt fra konvensjonelle driftsenheter. På en økologisk driftsenhet er det forbudt å oppbevare andre innsatsvarer enn de som er tillatt brukt i økologisk landbruk. Dersom det er aktuelt med både økologisk og konvensjonell produksjon på virksomheten, må det gå fram av driftsbeskrivelsen hvor de økologiske og ikke-økologiske dyrene er plassert. Rutiner for atskilthet når det gjelder føring, fôrlager, merking, beitebruk osv. må beskrives i driftsbeskrivelsen. Det er altså lov å ha for eksempel et økologisk godkjent sauehold og konvensjonelt storfehold på virksomheten, men det er krav om atskilte bygninger eller lokaler osv. Ved for eksempel omlegging av melkekyr er det et krav om at alle ungdyr, inkludert oksekalver, starter omlegging samtidig.

DYRENES OPPRINNELSE OG INNKJØP AV DYR

Ved valg av raser og avlsdyr skal det tas hensyn til dyrenes evne til å tilpasse seg de lokale forholdene på driftsenheten, deres levedyktighet og motstandsdyktighet mot sykdommer. Raser som er disponert for spesielle sykdommer eller helseproblemer, skal ikke brukes.

Ved etablering av husdyrbesetning skal dyrene i utgangspunktet være godkjent økologiske. Som et unntak kan man legge om egne dyr som allerede finnes på driftsenheten. Ved produksjon av storfekjøtt basert på innkjøpte dyr må de innkjøpte dyra være økologiske. Det er ingen begrensninger i antall økologiske dyr man kan kjøpe inn til driftsenheten.

Fornyng med konvensjonelle hunddyr for avl

Ved mangel på økologiske dyr kan en besetning fornyes med konvensjonelle hunddyr for avl som ikke enda har født. Følgende begrensninger gjelder:

- inntil 10 prosent årlig fornyng av antall voksne dyr i en besetning av storfe
- ved vesentlig utvidelse av besetningen, ved utvikling av en ny spesialisering av besetningen eller ved innkjøp av definerte bevaringsverdige raser kan prosentandelen etter søknad og innvilget tillatelse forhøyes til 40 prosent
- for hunddyr til avl gjelder ikke kravet om at disse skal være økologiske

REPRODUKSJON

Naturlig bedekning er ønskelig, og er å foretrekke. Forholdene bør legges til rette for naturlig bedekning dersom det er praktisk gjennomførbart, men inseminering er tillatt. Andre former for kunstige eller assisterte reproduksjonsmetoder (for eksempel embryooverføring) er forbudt.

Temaark 14

i serien med kortversjoner til regelverket for økologisk landbruksproduksjon

Hold av storfe

BYGNINGSMESSIGE KRAV

Alle dyr i økologisk produksjon skal gå i løsdrift/binger. Det kan være i tallefjøs, eller i fjøs med drenerende golv. Økologiske storfe skal ha noe bedre plass enn det som er vanlig i konvensjonelle besetninger. Arealkravet for økologiske dyr er satt opp i regelverket for økologisk produksjon.

En forutsetning hvis man har spaltegolv i bingene, er at dyrene skal ha liggebåser med fast dekke. Har man et etablert bås-fjøs med 34 eller færre kyr, så kan også dette legges om, men det krever at dyrene får tilgang til luftegårder og luftes daglig, eller minimum to ganger per uke i innefôringsperioden. Bås-fjøs med mer enn 34 kyr er det ikke mulig å legge om til økologisk drift.

Okser skal ha tilgang på beiter eller luftegårder. Okser over ett år kan holdes i husdyrrom med fri adgang til luftegård hele året, i stedet for å gå på beite i sommerperioden.

Kalver eldre enn en uke skal ikke holdes i enkeltbinger beregnet på kun ett dyr. Kalver som er over en uke gamle og er på samme alderstrinn skal altså gå sammen. Fellesbinge gir sosial kontakt og større mulighet til fysisk aktivitet. Kalvene skal se og komme i berøring med andre dyr.

FÔR OG FÔRING

Fôringen må være allsidig og tilpasset behovene til det enkelte dyreslag. Fôret skal oppfylle dyrenes ernæringmessige behov i ulike faser av deres utvikling. Gården bør i størst mulig grad være selvforsynt med økologisk fôr. Dyrene skal oppdrettes med økologisk fôr. Dyrene skal fortrinnsvis fôres med fôr fra egen driftsenhet. I mangel av slikt fôr, kan det benyttes fôr fra andre virksomhet som driver økologisk.

Fôring av kalv

Kalver skal fra fødselen fôres med naturlig melk (fortrinnsvis melk fra samme art, og helst morsmelk), i minst tre måneder.

Kalver skal kunne die i minst tre dager etter fødselen. Ved kortere dieperiode enn én måned skal kalver kunne drikke av smokk fram til de er én måned gamle.

Beiter og grovfôr

Fôringen av storfe skal baseres på størst mulig bruk av beiter, i den grad beiter er tilgjengelige til forskjellige tider av året. Beitearealet må være tilstrekkelig stort til at grasproduksjonen blir opprettholdt på arealet. Grovfôret kan bestå av både tørrhøy og ensilasje. Det finnes enkelte ensileringsmidler som også er godkjent til økologisk grovfôr.

Karensfôr

Det er tillatt å bruke visse andeler karensfôr av grovfôr, både fra første og andre års karens. For oversikt og detaljer rundt dette vises til Mattilsynets Regelverksveiledning økologisk landbruk.

Kraftfôr

Alt kraftfôr, både innkjøpt og egenavlet skal være økologisk.

Tilskuddsfôr

Det finnes flere typer vitamin- og mineralblandinger, samt slikkesteiner som er godkjent brukt til økologiske dyr.

SYKDOMSFØREBYGGING OG VETERINÆRBEHANDLING

Forebyggende dyrehelseiltak står sentralt i økologisk husdyrhold og skal bygge på følgende prinsipper:

- valg av egnede raser eller avlsdyr
- et dyrehold tilpasset de forskjellige artenes behov, som fremmer stor motstandsdyktighet mot sykdom og forebygger infeksjoner
- bruk av fôr av god kvalitet sammen med regelmessig mosjon og tilgang til beiter, noe som stimulerer dyrets naturlige immunforsvar (f.eks. sambeiting eller vekselbeite for å redusere parasittpress)

Temaark 14

i serien med kortversjoner til regelverket for økologisk landbruksproduksjon

Hold av storfe

- passende besetningsstørrelse for å unngå dyrehelseproblemer som kan oppstå som følge av for stor tetthet

Når dyr likevel blir syke eller skadet, skal de behandles omgående, og om nødvendig flyttes til egne sykebinger. Ved sykdom skal hensynet til dyrevern være avgjørende for valg av behandlingsmetode. Valg av behandlingsmetode bør skje i samråd med veterinær. Ved bruk av reseptpliktig veterinærmedisin er tilbakeholdelsestiden for økologiske dyr eller produkter dobbelt så lang som i konvensjonelt husdyrhold.

ER DETTE NOE FOR DEG?

Trenger du flere detaljer og mer detaljert informasjon om regelverket, se Regelverksveileder økologisk landbruk fra Mattilsynet. Den finner du på Debios hjemmeside under fanen «Ressurser»

For råd og veiledning om bygninger til økologisk storfehold, kontakt Norsk Landbruksrådgivning.

NYTTIGE LENKER/HENVISNINGER

Debios hjemmeside. Her finner du regelverk og veiledere, samt kontaktinformasjon – www.debio.no

Norsk Landbruksrådgivnings hjemmeside – www.nlr.no

Regelverksveileder økologisk landbruk – utfyllende informasjon om regelverket for økologisk landbruksproduksjon <https://goo.gl/Kk1b0v>

Sist oppdatert 16.05.2017

Serien er utarbeidet i samarbeid mellom Norsk Landbruksrådgivning, Mattilsynet og Debio. Serien er ment som en enkel måte å formidle teksten i Forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr (økologiforskriften). Kortversjonen er ikke et juridisk dokument som kan brukes som grunnlag for sertifisering, eller ved eventuelle tvister omkring regelforståelse. Ved eventuell uoverensstemmelse mellom kortversjonen og forskriften med forordning, er det forskriftsteksten som gjelder.